

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

Vår referanse

19-113917ADM-KISA/08

Dato

31.07.2019

Høringsuttalelse i anledning forslag til ny barnevernlov

Det vises til forslag til ny barnevernlov med høringsfrist 1. august 2019.

Kristiansand tingrett har i hovedsak valgt å kommentere forslag som har betydning for den rettslige behandlingen av barnevernsakene, men nevner innledningsvis at lovrevisjonen både hva gjelder systematikk og ordvalg, synes hensiktsmessig og pedagogisk. Samlet sett fremstår forslaget til ny barnevernlov som mer oversiktlig enn barnevernloven av 1992.

Videre er det positivt at prinsippet om barnets beste tas inn i loven da det vil kunne være med på å tydeliggjør barneperspektivet for alle aktørene.

Opplysningsplikt for andre offentlige instanser overfor barneverntjenesten, kap. 13:

Kristiansand tingrett er enig i at det er behov for klargjøring av reglene i lovgivningen om opplysningsplikt i forhold til barneverntjenesten. Det fremgår ofte under overprøving av barnevernsakene at ulike instanser er redde for å bryte taushetsplikten ved å gi opplysninger til barneverntjenesten. Dette kan medføre at barneverntjenesten ikke får viktige opplysninger om barns omsorgssituasjon, eller unødig merarbeid for barneverntjenesten for å få «frigitt» opplysninger.

Imidlertid mener Kristiansand tingrett at det vil være ønskelig av hensyn til barnas rettssikkerhet, at bestemmelsen i forslaget § 13-2, (barnevernloven 1992 § 6-4 andre ledd), klargjør at også domstolene uten hinder av taushetsplikt skal kunne melde fra til barneverntjenesten i de samme tilfeller som beskrevet for «enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan». Dette er en praktisk problemstilling da det ikke er uvanlig at dommere under behandling av foreldretvistsaker får innsyn i bekymringsfulle omsorgssituasjoner for barn. Det har vært et tilbakevendende tema om domstolene har anledning til å melde disse forholdene til barneverntjenesten i medhold av barnevernloven 1992 § 6-4 annet ledd, og det har også vært foreslått endring av barneloven for å avklare situasjonen, men uten at dette har blitt tatt inn i loven.

Kristiansand tingrett kan ikke se at det er tungtveiende hensyn som taler mot at domstolene skal kunne melde fra til barnevernet når det er alvorlig bekymring for barns omsorgssituasjon. I dag omgår en del dommere problemstillingen ved å la de sakkyndige melde ifra. Det er imidlertid ikke alltid at det er oppnevnt sakkyndige i foreldretvistsakene, og spørsmålet er da hvem som kan orientere barneverntjenesten.

Kristiansand tingrett foreslår at bestemmelsen endres slik at det fremgår at også domstolene kan melde fra til barneverntjenesten. Subsidiært foreslås at dette utredes nærmere og eventuelt senere tas inn enten i barnevernloven eller i barneloven.

I denne forbindelse nevnes at det er behov for en nærmere regulering av meldepliktbestemmelsen i forslaget § 13-4 og den nye bestemmelsen i barneloven § 61 a. Barneloven § 61 a fritar barneverntjenesten for taushetsplikt overfor domstolene i foreldretvistsakene. For at det skal kunne skje en hensiktsmessig utveksling av informasjon om barns omsorgssituasjon når domstolene kontakter barneverntjenesten for å få opplysninger, bør også dommerne kunne gi barneverntjenesten adekvat informasjon. Vi kan ikke se at foreldrene har noen beskyttelsesverdig interesse i at informasjon vedrørende barns omsorgssituasjon skal undras barneverntjenesten fordi de har en foreldretvist i rettsapparatet. Domstolene har tvert imot et eget ansvar for å få saken opplyst i denne type tvister, og da vil det kunne være av vesentlig betydning å kunne ha en åpen dialog med barneverntjenesten.

Pålegg om hjelpetiltak mot samværsforeldre, kap. 3:

Kristiansand tingrett er positive til forslaget om at også samværsforeldre skal kunne bli pålagt hjelpetiltak, jf. forslaget § 3-4. Dette er en naturlig følge av samfunnsutviklingen hvor barn som ikke har foreldre som lever sammen, ofte tilbringer opp mot 50 % av tiden med den av foreldrene som barnet ikke bor fast hos. Bestemmelsen om at fylkesnemnda kan pålegge bostedsforeldre hjelpetiltak er imidlertid i praksis lite brukt. Det er derfor liten grunn til å tro at en bestemmelse om pålegg om hjelpetiltak for samværsforeldre vil bli benyttet i nevneverdig grad. Prinsipielt er det likevel viktig at pålegg om hjelpetiltak også bør kunne ilegges samværsforeldre.

Behandling av saker i fylkesnemnda, kap. 14 / saksbehandlingsregler kap. 12:

Forslaget om at også Fylkesnemnda skal kunne settes med fagkyndige medlemmer og alminnelige medlemmer ved klagesaker over akuttvedtak, jf. forslaget § 14-22 andre ledd, medfører et mer helhetlig regelverk da tingretten under behandling av akuttvedtak i dag settes med to meddommere hvorav en fagkyndig og en lek meddommer. Det er etter Kristiansand tingretts oppfatning ikke ønskelig at parter og prosessfullmektiger skal kunne få en oppfatning om at saken vil bli bedre og grundigere behandlet i overprøvingsinstansen da dette vil kunne føre til unødvendige overprøvinger i domstolene som vil medføre større belastninger for barna enn nødvendig. I tillegg er akuttvedtak et sterkt og dramatisk inngrep i familien hvor det allerede ved første behandling i fylkesnemnda bør være en grundig og tillitsvekkende kontroll.

Samme argumentasjon gjelder i forhold til forslaget om endring av regulering av lengden på møte ved klagebehandlingen. Kristiansand tingrett støtter forslaget om at lovteksten i barnevernloven 1992 § 7-23 andre ledd om at klagesakene behandles i et «kort møte», endres til at det skal holdes et «møte» jf. forslaget § 14-22 tredje ledd. Tingrettene har ikke hatt tilsvarende hjemmel for å behandle klagesakene i et «kort møte», og også på dette punktet antas det å være en fordel å ha mest mulig sammenfallende regelverk for fylkesnemndene og tingrettene.

Etter vår oppfatning er det behov for å gi domstolene adgang til en mer forenklet behandling av enkelte typer overprøvingssaker tilsvarende det fylkesnemnda har i barnevernloven 1992 § 7-5 tredje ledd /forslaget § 14-3 tredje ledd flg., og § 7-14 andre ledd bokstav b, / forslaget § 14-15 tredje ledd. I følge disse bestemmelsene kan nemndleder avgjøre saken alene ved krav om endring av tidligere vedtak etter nærmere vilkår, og samme type saker kan også undergis skriftlig behandling. Domstolene har ikke tilsvarende hjemmel, og må behandle alle typer overprøvingssaker fra fylkesnemnda med meddommere og hovedforhandling. Dette fremstår som en uhensiktsmessig ordning hvor den type saker som i minst grad fører frem, gis en grundigere behandling i tingretten enn i fylkesnemnda. Dette fører til flere overprøvinger i denne type saker, med de belastninger dette medfører for barna det gjelder. Det fremstår også som lite gjennomtenkt bruk av ressurser fra det offentliges side.

Også den foreslåtte endringen om anonym bevisførsel der barnet bor på sperret adresse, jf. forslaget § 14-6 tredje ledd, bør innføres for domstolene da behovet for en slik hjemmel er like stor i domstolene som i fylkesnemndene, og tvinger pr. i dag retten til å begå saksbehandlingsfeil for å beskytte barn som befinner seg i en så alvorlig situasjon at de er plassert på sperret adresse.

Kristiansand tingrett mener at forslagets § 14-13 som gir barn rett til å uttale seg direkte til fylkesnemndene, er en viktig bestemmelse da det har stor betydning for barn at de får anledning til å uttale seg til de som skal avgjøre saken. Samt at det også har stor betydning for de som skal avgjøre saken å få treffe barna. Dette vil kunne medføre et økt barneperspektiv i behandlingen av disse sakene.

Det fremgår imidlertid ikke klart av forslaget om det bare er nemndleder eller alle nemndsmedlemmene barnet skal uttale seg til. I merknadene til bestemmelsen i forslaget § 14-13, side 428, åpnes det opp for at begge deler kan forekomme, avhengig av hva som vil være til det beste for barnet. Kristiansand tingrett er av den oppfatning at dette spørsmålet reiser mer prinsipielle problemstillinger knyttet til om all medlemmer i fylkesnemnda bør ha samme informasjon og grunnlag for sin avgjørelse. Dette vil ikke være tilfelle dersom bare nemdsleder har hørt barnet direkte, og de øvrige medlemmene kun har fått gjenfortalt samtalen, eventuelt lest referat fra samtalen. For å redusere antallet personer barnet må forholde seg til, kan samtalen overføres til annet sted hvor de øvrige nemndsmedlemmene befinner seg. Det bør fremgå av lovteksten at alle medlemmene skal få anledning til å overvære samtalen med barnet.

Det bør også være anledning til at barn kan få uttale seg direkte til retten ved domstolsbehandling. Vi kan ikke se at det er andre hensyn som gjør seg gjeldende for barns uttalelsesrett ved overprøvingssakene i retten enn ved behandling i fylkesnemnda.

I forslaget § 12-3 annet ledd er det foreslått at barn under 15 år kan få partsrettigheter i noe større utstrekning enn etter gjeldende rett. Det fremgår av merknadene til forslaget, side 416, at det skal foretas en konkret vurdering hvor nemnda må finne at partsrettigheter må være i barnets interesse og ikke medføre en urimelig belastning for barnet. For at fylkesnemnda skal ha best mulig grunnlag for å vurdere dette spørsmålet, forutsettes det imidlertid at både kommunen og private parter må gis anledning til å komme med sine synspunkter eventuelt opplysninger i den anledning. Vi er av den oppfatning at den klare hovedregelen fremdeles må være at barn ikke har partsrettigheter før fylte 15 år (annerledes i atferdssakene).

Samvær og kontakt etter omsorgsovertakelsen, kap. 7:

Etter vår oppfatning er forslaget om å lovfeste barns rett til kontakt med søsken en viktig nyvinning. Det fremgår ofte i overprøvingssakene planene for hvordan dette skal skje er lite konkrete. Det kan ofte synes som om selve omsorgsovertakelsen og samvær med foreldrene har tatt det meste av barnevernets fokus.

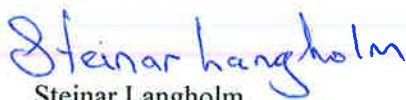
At søsken skal gis partsrettigheter fra fylte 15 år med dertil hørende dokumentinnsyn, jf. forslaget § 7-4, byr på utfordringer som Kristiansand tingrett mener ikke er tilstrekkelig problematisert i forslaget. I den nye lovteksten fremgår det at søsken har rett til opplysninger som er «nødvendige» for at de skal kunne ivareta egne interesser. I barnevernssaker er det ofte store mengder dokumenter som fremlegges for nemnda og retten. Å skille hvilke av disse som er relevante i forhold til omsorgsovertakelsessaken, og hvilke som er relevante i forhold til søskensamværsaken, vil være en vanskelig og krevende oppgave. Dessuten vil søsken måtte kunne ha krav på innsyn også i dokumenter som strengt tatt kun gjelder foreldrenes samværsrett da nemnda og retten skal vurdere samværet til foreldrene og søsken under ett når de skal fastsette samværsomfanget. Forslaget om å gi søsken partsrettigheter synes noe prematurt, og bør utredes skikkelig før dette vedtas.

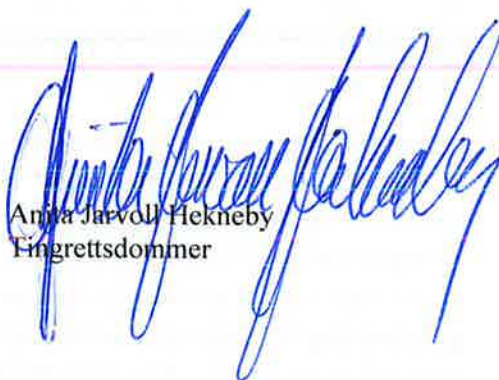
Oppsummering:

Kristiansand tingrett er av den oppfatning at forslaget til ny barnevernlov i hovedsak fremstår som et godt og gjennomarbeidet forslag. Vi er imidlertid opptatt av at regelverket i størst mulig grad skal være likt for behandling av sakene i fylkesnemnda og tingretten. I forslaget har man gjort enkelte endringer som medfører mer likebehandling (klage over akuttvedtak), men fremdeles er det for mange ulikheter som gjenstår uten at det foreligger vektige grunner for slike forskjeller.

Videre er vi skeptiske til å gi søsken partsrettigheter ved fylte 15 år. Dette var ikke medtatt i NOU 2016:16, og kommer inn som en endring som medfører mange vanskelig problemstillinger, på slutten av arbeidet med ny barnevernlov og må gis en skikkelig utredning før dette forslaget eventuelt vedtas.

Kristiansand tingrett

Steinar Langholm
sorenskriver

Anja Jarvold Hekneby
Tingrettsdommer